

НОВИ ПРИСТУПИ ФОРМИРАЊУ ПОЈМОВА У НАСТАВИ ПРИРОДЕ И ДРУШТВА

**Jenjić, S. (2021). *Formiranje pojmova u nastavi prirode i društva (teorijske osnove i metodički postupci)*.
Filozofski fakultet u Banjoj Luci.**

Желимир Драгић¹

У издаваштву Филозофског факултета у Бањој Луци 2021. године изашла је монографија *Формирање појмова у настави природе и друштва (теоријске основе и методички поступци)* аутора проф. др Славише Јењића, ванредног професора на Катедри за педагогију и методике, која спаја теоријске и методичко-практичне варијетете једног од најважнијих феномена у процесу наставе – формирање почетних појмова. Монографијом се на методичко-зналачки и логички заокружен начин приказује како једино континуиран наставни рад води ка исправном формирању појмова у настави природе и друштва и као таква има шансу да постане назаобилазна „карика“ у методичком проучавању наставе природе и друштва.

Рукопис књиге је оптималног обима, тематски умрежене структуре, научно-стручно утемељен и иновативно-методички заснован, те може бити поуздан ослонац у компетентном припремању, извођењу и вредновању наставе природе и друштва на млађем школском узрасту. Аутор је својим трорецијским искуством у настави комплексност ове методичке проблематике успио преточити у један веома читљив, пријемчив и инструктиван текст на 135 страна, структурисан у оквиру од осам поглавља.

Како је и сам аутор истакао, циљ ове монографије је да прикаже учитељима (на ограниченом корпусу) како је потребно и могуће

¹ Желимир Драгић је доктор наука методике разредне наставе и доцент Филозофског факултета Универзитета у Бањој Луци. Електронска адреса: zelimir.dragic@ff.unibl.org

припремати грађу за квалитетан приступ у формирању појмова из оквира наставе *Моје околине* и *Природе и друштва*. Монографија доноси протометодички материјал као могућу грађу за обликовање аутентичних васпитно-образовних ситуација, имајући у виду значај припремљености учитеља и његову улогу у покретању тих ситуација у процесу учења. Конкретизовани примјери поступака приказаних у овој монографији су прихватљиви у формирању појмова, али то не значи да се на неки други начин не може приступити наставном раду. Бројни фактори који утичу на ток наставног процеса се не могу занемарити. Учитељи су често у могућности да сами траже најбоље путеве сазнавања у наставној пракси, али корисно је да сагледају и могућности које предлаже методика.

Прва два поглавља монографије представљају, заправо, теоријско увођење у процес формирања појмова из угла педагошко-психолошких наука. У том контексту детаљно су образложене неке од најзначајнијих теорија когнитивног развоја (Пијажеова теорија, Клаусмејерова теорија учења и развоја и социјално-конструктивистичка теорија Лава Виготског) и њихова повезаност са развојем појмова у контексту (методике) наставе природе и друштва.

Централни дио монографије посвећен је специфичностима увођења и развијања појмова у настави природе и друштва. Формирање појмова у настави природе и друштва тумачи се преко почетних представа, па све до појмовног учења које на крају резултује формирањем одређених појмова. Као основа овог процеса у настави природе и друштва представљени су чулно сазнавање, вербално сазнавање и сазнавање засновано на практичном (истраживачком) раду ученика.

Надаље, у тексту је размотрена неопходност развијања појмова из области природних и друштвених наука, а посебно поглавље посвећено је значају увођења и раду на календару природе и ленти времена, као методичким алаткама специфичним за реализацију наставе природе и друштва. Пажња је посвећена и картографском описмењавању ученика, пажљиво осмишљеним вођењем кроз овај сложени процес – од основа оријентације у простору, па све до читања и разумијевања географске карте.

Посљедње поглавље, под називом *Наставни системи у функцији формирања појмова у настави природе и друштва* посвећено је разматрању методичких домета (али и ограничења) егземпларне, проблемске

и интегративне наставе природе и друштва. Пројектовани иновативни наставни системи су у духу савремених дидактичких теорија, експериментално верификованих истраживања и продуктивно развијајућих методичких концепција. Такви приступи су крупан напредак у односу на претходну методичку литературу и могу да олакшају превазилажење слабости репродуктивно-учећих активности и шаблонизма у наставном процесу, да инспиришу рефлексивност, појачају заинтересованост и стваралаштво ученика у иновативној настави природе и друштва.

Додатну практичну вриједност ове монографије чини мноштво сликовних прилога различитог типа (фотографије, илустрације, табеларни прикази) који су од помоћи не само за разумијевање садржаја презентованог у овом рукопису, већ представљају уобличене примјере који се могу директно примијенити у настави, уз евентуална прилагођавања специфичностима одјељења у коме се наставе природе и друштва реализује.

Монографија овог типа представља значајан допринос развоју теорије и праксе методике наставе природе и друштва (има потенцијал да обликује наставу природе и друштва, односно да позитивно утиче на њен квалитет, постигнућа и интересовања ученика за учење природних наука). Рукопис монографије *Формирање појмова у настави природе и друштва (теоријске основе и методички поступци)* је и теоријски и практично корисно средство намијењено студентима Учитељског студија, учитељима у наставној пракси, педагозима, професорима методика наставе и све онима које се баве унапређивањем наставног процеса.